

Hvidovre
Lokalhistoriske
Selskab

Avedøre - Hvidovre

FORSTADMUSEET
HISTORIEN I GADEN

41. årgang - Nr. 2 - 2023

Indhold

Formanden har ordet	3
Birger Mosholt i Kometen	4
Vejene i Hvidovre.....	8
”Hvidovres Mads Skjern”	10
Bestyrelsens beretning	17
Referat af Generalforsamlingen 16.3. 2023	21
Skomagerfamilien på Bjevverskov Allé	22
Perlefiskeren og hans families historie	24
HLS ´s bestyrelse	33
Udvalg og grupper i HLS	34
I Rytterskolen	36

	Navn:	Telefon:	E-mailadresse:
Formand:	Anders Aalund	2420 2655	hlsformand@gmail.com
Næstformand:	Karen Johansen	2992 0417	katojo@live.dk
Kasserer:	Knud K. Sørensen	4183 3108	hlskasserer@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Torben Kok Rasmussen	2070 5435	rasmussen.tk@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Jørgen Snedled	6178 7548	hlsredaktionen@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Poul Sørensen	2175 7482	anne1poul@gmail.com
1. suppleant & sekr.:	Finn Ivo Heller	2023 0868	hls.sekr@gmail.com
2. suppleant:	Stig Sørensen	2614 9126	stigsor@gmail.com

Forstads-muset:

Alarmplassen 3, Avedørelejren,
2650 Hvidovre
Tlf.: 3649 0030
E-mail: forstads-museet@forstads-museet.dk
forstads-museet.dk/

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen - Hvidovre Kirkeplads 1,
2650 Hvidovre
hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk/

Kontingent:

150 kr. + evt. porto / Pensionister 125 kr. + evt. porto

MobilePay nr.: 94672

Jyske Bank: 5025 1028523

Redaktion:

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Jørgen Snedled (tlf.: 6178 7548)
Bitten Larsen (ansvarshavende)

Tryk:

Laser Tryk
Trykt i 750 eksemplarer
ISSN: 1602-7051
ISSN: 2596-5808 (online)

Forsidebillede:

Gode tilbud hos
Jørgen Møllers Herremagasin (Se side 13)

Blad nr. 3 2023:

Deadline: Uge 26
Omdeles fra: Uge 30

Arrangementer:

Tilmelding online på
hls.nemtilmeld.dk/
Kontakt evt. Karen Johansen eller Anders Aalund

Vi har en sponsoraftale hos NemTilmeld og får dermed - uden betaling - adgang til NemTilmelds tilmeldingssystem til alle vore arrangementer

Læs mere her: nemtilmeld.dk/

Formanden har ordet

Af Anders Aalund

Anders Aalund - Formand

Kære læser

Tusind tak for sidst. Ikke mindre end lige omkring 100 medlemmer deltog i selskabets ordinære generalforsamling i marts måned. Det svar til ca. 14 % af medlemmerne, hvilket jeg synes er et rigtigt flot fremmøde. Det vidner om, at selskabet har en meget dedikeret og trofast medlemsskare. Du kan læse både beretning og referat andetsteds i bladet.

Vi har lige nu i underkanten af 700 medlemmer. Dette må vi nok betragte med en vis stolthed. Jeg har talt med

personer fra andre foreninger/selskaber med samme sigte som Hvidovre Lokalhistoriske selskab. De bøjer sig i støvet, når de hører om vores selskabs medlemsskare.

De små 700 medlemmer er endda nået efter at kassereren har nedjusteret medlemstallet med ca. 40 medlemmer. Årsagerne hertil er flere: Medlemmer der er gået bort siden sidste kontingentindbetaling, medlemmer der er fraflyttet kommunen, og derfor ikke mener, at det forbliver relevant at bevare tilknytningen til selskabet og endelig er der også medlemmer (heldigvis meget få), der mister lysten til fortsat at være medlem af selskabet.

Men selskabet har stadig ambitioner om fortsat tilvækst i medlemsskaren. Med vores kalender, blade og arrangementer er vi helt sikre på, at vi øger interessen for vores selskab.

Interessen for at skrive artikler til bladet er heldigvis intakt og måske endda svagt stigende. Det blad du sidder med i hånden kunne have haft en del flere sider, hvis alle artiklerne skulle have været med. Så kære læser, dem må du vente med at læse til senere.

Kultur- og Fritidsudvalget har bevilget 102.320 kr. til teleslynge/mikrofoner til Cirkusmuseet/Forstadsmuseet. Af særlig

interesse for selskabet skal det med her, at anlægget er transportabelt og dermed også kan bruges i Rytterskolen. Hermed får vi et længe næret ønske opfyldt, så tusind tak til udvalget.

Vedrørende projektet ”Butikker i Hvidovre” er det besluttet, at den database selskabet bevilgede midler til sidste år, vil blive placeret på Forstadsmuseets hjemmeside. Det betyder at fremtidige opdateringer vil blive varetaget af Forstadsmuseet. Selvom du skal forbi museets hjemmeside først, bliver det ikke besværligt at finde frem til databasen.

Det at placeringen er blevet fastlagt betyder også, at indskrivning af data såsom adresser, navne, type, ejere, billeder, annoncer kan begynde. Det bliver et stort arbejde, men vi går til opgaven med krum hals.

Databasen skulle gerne kunne anvendes indenfor de næste tre måneder.

Nu må du nyde den resterende del af foråret. Vi ses snart til en eller flere af vores arrangementer.

Med venlig hilsen

Anders Aalund

Birger Mosholt i Kometen

Af Karen Johansen

Fra Fredericiagade til ”Paradiset” i Friheden 1962

Barn af den ”Socialdemokratiske Velfærdsmodel.”

Den 7. marts havde vi inviteret Birger Mosholt i Kometen til at fortælle om sin opvækst og sit arbejde som socialpædagog.

Birger flyttede med sin familie til Friheden i 1962, et område som indgik i et kæmpe byggeprogram, med blokbebyggelse. Mange familier med mange børn flyttede til og fattigdommen var stor. Man levede i stor nøjsomhed, Birger viste sin mors spækbræt, den ene side er som nyt, den anden total nedslidt.

Birger startede på Strandmarksskolen i 1962, han oplevede selv et held ved, at han kort forinden havde brækket armen, hvilket gav et billede af ham som slagsbror, hvilket han på ingen måde var, og senere var det talegaverne han klarede konflikter med.

Lærerne havde også deres forskellige metoder for afstraffelse, en lærer kunne f. eks spørge: ”Skal du have en lussing til 2 øre – 10 øre eller 25 øre?”

En anden lærer: ”Vil du have en sveder eller skal vi ordne det med det samme?”

Lad os få det ordnet med det samme, ellers får jeg bare en lussing af min far, svarede Birger.

Som 15-årig i 1969 kom Birger ind i HIPS, da kampen stod om eget lokale til ungdommen.

Birger Mosholt arbejder sammen med Karin Holst Kristensen og Mogens Carlsen på en bog om HIPS og Ungdomskulturen 1969-72. Den forventes at udkomme 2023/24

I 1973 blev han biblioteksbetjent på Frihedens Bibliotek, hvor han for første gang lærte at vende konfrontation til relation: Allerede dengang opdagede han, at straf og udelukkelse ikke virkede på børn og unge, der alligevel ikke havde noget at miste.

I 1973 startede Birger på seminarieret, og som nyuddannet socialpædagog i 1976 begyndte han som bibliotekspædagog på Avedøre bibliotek.

Igen var tanken, vi skal møde de unge – og uromagerne på en ny måde: En klub i kælderen, brødbagning på Enghøjskøles skolekøkken, men tiden var ikke moden til duft af nybagt brød, og Birger fik en fyreseddel.

I 1984 arbejdede en gruppe aktive forældre for en Byggelegeplads og Fritidshjem i samme hus, og den 1. juni blev Regnbuen på Avedøre Tværvej 5 åbnet med Birger som leder, et stort ønske og

krav fra forældregruppen, på trods af at han ikke var kommunens foretrukne leder.

En institution uden slikbar, men et samspil mellem pædagoger og dagens husalfer, 2 børn og 1 voksen, som forberedte eftermiddags-hyggemad til samlingen kl. 15, hvor dagens udfordringer eller kontroverser blev snakket igennem, og der blev sunget en sang.

I 1987 - 88 var der en del uro i Avedøre Stationsby. Folk var bange for at komme i området, bange for at bildæk blev skåret op, hvilket også stod i Hvidovre Avis. Kommunen skulle spare 12 mio. kr. på anbringelseskontoen. Blæksprutten blev født september 1989 med Birger som leder, samt Ahmed Demir og Troels Frøslev ved roret.

Logoet blev en Blæksprutte, med et stort hjerte, mange arme, og et bandedas om panden, en fortælling om en styrke som holder hjertet varmt på trods af, at den lever på bunden.

Med Blæksprutten var der store begynder vanskeligheder drengene var ikke vant til, at de voksne ville dem noget godt, Birger blev mødt med:

”Hvorfor snakker du til mig - når jeg ikke gider høre på dig”

Men en vej til gensidig accept var at sige goddag. Når Birger mødte drengene i Stationsbyen, var et håndtryk med et goddag en hilsen og en kontakt, som viste at Birger havde tid til drengene. Birger, Tommy og Ahmed var enige om, at selvom de unge svigtede aftaler, måtte Blæksprutten aldrig svigte. Drengene skulle mærke, at voksne var til at stole på, og viste dem tillid. De skulle have noget, de kunne miste, og det var vedholdende og interesserede relationer.

Kontakten blev typisk skabt via fælles oplevelser lige fra daglige frokoster til biografbesøg, restaurationsbesøg og skiture. Alle oplevelserne var kun glasuren, der skulle få medicinen til at glide ned, nemlig den kontakt, der skulle føre til en form for ”kontrakt” i form af gensidigt forpligtende aftaler, og planer for fremtiden

Blækspruttens indsats var ofte i medierne, og et tilbagevendende spørgsmål var: Skal de unge drenge belønnes for deres ballade, og Birger svarede: På sigt er det samfundet der bliver belønnet.

I 1996-1997 sagde Poul Nyrup:

”Vi vil volden til livs”

-hvor straf og jura blev ”vejen”, fremfor at følge de mange erfaringer fra lignende indsatser som Blæksprutten.

Blækspruttens logo

I 1995 blev Birger leder af SSP, står for Skole – Socialforvaltning og Politi. Med en oversættelse: SSP er til for dig. Nogle drenge mente, det stod for politi-stikker!

Egentlig var Birger på vej ud af kommunen, men blev kontakten af borgmester Britta Christensen, der foreslog leder-

stillingen i SSP. Her er mange gode historier, men vigtigt at fortælle, at halinspektør Arne Rømer havde hørt om ”Sjov lørdag”, som herefter blev indført i Hvidovre, og blev en kæmpe succes, børn fra hele Hvidovre deltog den første lørdag i måneden kl. 19-02. Igen benyttede man den pædagogisk model,

der byggede på tillid og ansvar. En af de værste ballademagere sad i døren sammen med Birger, iført T-shirt, og skulle registrere, hvor mange der kom, og specielt også hvor mange der kom fra de andre distrikter i Hvidovre.

Efter nogle år valgte Birger at sige farvel til Hvidovre kommune. Han besluttede at ville lave kurser med sine erfaringer fra arbejdet med unge, sine samarbejdsrelationer, samt hvordan man passer på sig selv. Inden det blev en realitet, bliver han kontaktet af Greve kommune, de pressede hårdt, tilbød drømmeforhold, og Birger tog til ansættelsessamtale, hvor han forsøgte at overbevise borgmester og kommunaldirektør om, at han ikke skulle ansættes. *"Det gik galt, jeg gik mine egne veje"*, og han havde ret, et år efter blev han fyret.

Herefter blev Birger i 2004 ansat i Kofoed Skoles ungdomsboliger, og karrieren sluttede i Jobcentret i Skelbækgade, hvor han kom til i 2013.

Birger fortalte mange historier om "sine" drenge, og det er ikke svært at tænke og sige som kollegaer undervejs i hans karriere:

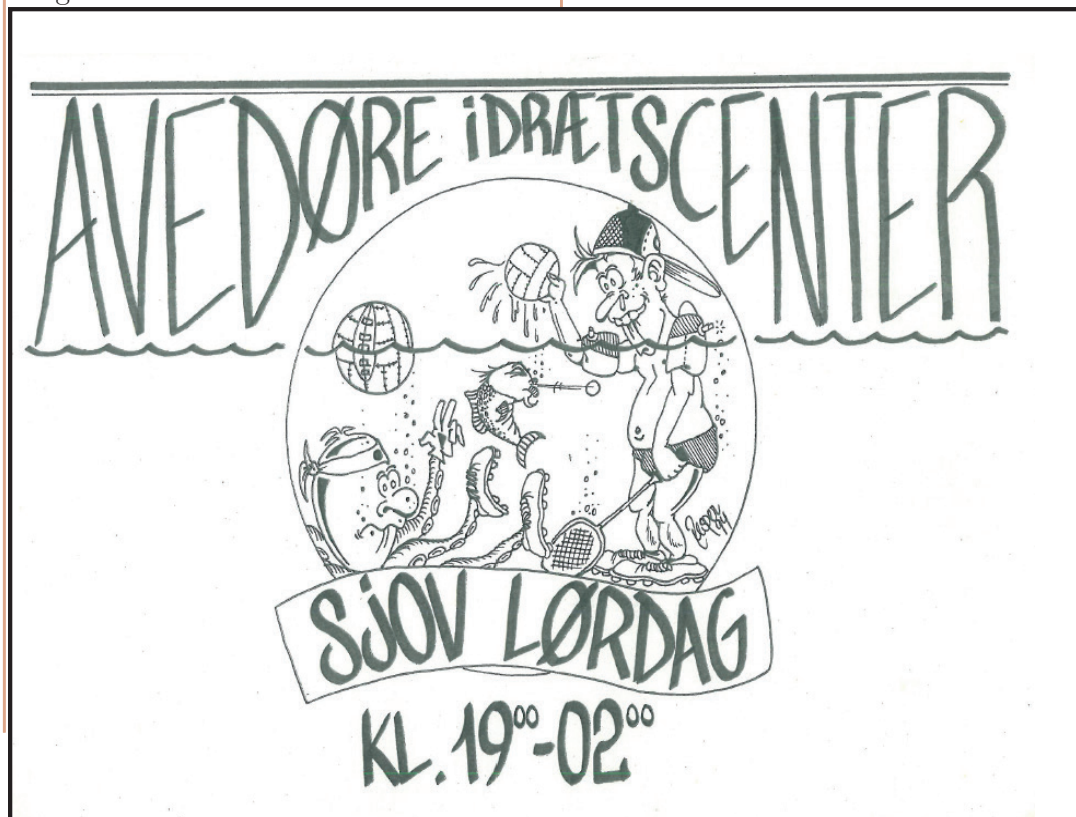
"Smid ham ud, hvorfor stoler du på ham."

Men Birgers tro gav drengene tro på sig selv, når de oplevede, at nogen ikke vil dem det godt.

Og når man kiggede ud over Kometen, hvor 102 var mødt op trods snestorm, så man gamle skolekammerater, forældre til drenge i Blæksprutten, kollegaer, samarbejdspartnere og en borgmester samt venner og ikke mindst en dreng fra Blæksprutten, som på Facebook næste dag skrev:

"Til foredrag med et stort og varmt menneske som har bidraget stort med kærlighed i min opvækst i ungdomsårene" Henrik.

Og Britta Christensen, Hvidovres Borgmester 1993 - 2007 skrev på Facebook: *"Birger er en ildsjæl. Forstår mere og mere, at det ikke er mennesker som Birger, der ikke passer til de offentlige rammer, men rammerne der er for rigide. Tak for en meget fin og tænksof aften"*

Henvisninger til:

- ”Dansk Kulturarv” - P4 i P1
- YouTube ”Blæksprutten Avedøre?” en film fra 1992
- Artikel i Berlingske Tidende 13.12. 2007, der henviser til Poul Nyrup, og Birgers forudsigelser.
- Bogen ” men vi blev onde” skrevet af Olav Hergel, handler om en af de unge, Birger mødte i Greve Kommune, og fik en tæt relation til.
- Michel de Montaigne, Essays, Anden bog, 1580:

”Vi består alle kun af lapper, hvis struktur er så uformelig og uensartet at hver stump hvert eneste øjeblik spiller sin egen rolle. Og der er lige så stor forskel mellem os og os selv som mellem os og de andre.”

Hvidovre Torv 3, 2650 Hvidovre
Telefon: 71 94 51 51
<https://hvidovrevinhus.dk/>

Vejene i Hvidovre

Af Jens Frederik Jørgensen

I 2016 fik Forstads museet hjælp fra en række frivillige til at renskrive de gamle håndskrevne sognerådsprotokoller fra Hvidovre Sogneraad. Senere kom flere frivillige til, og så blev også Brøndbyernes sognerådsprotokoller renskrevet.

Der var stadig stor lyst til at fortsætte med renskrift af dagbøger og forskellige protokoller f.eks. Bruschs dagbøger, folketællinger, protokol for ”De gamles dag”, Brændselsudvalget, sundhedskommissionen, og mange flere emner.

Protokollerne giver en detaljeret viden om kommunens udvikling og hvilke

emner, der var i fokus på forskellige tidspunkter.

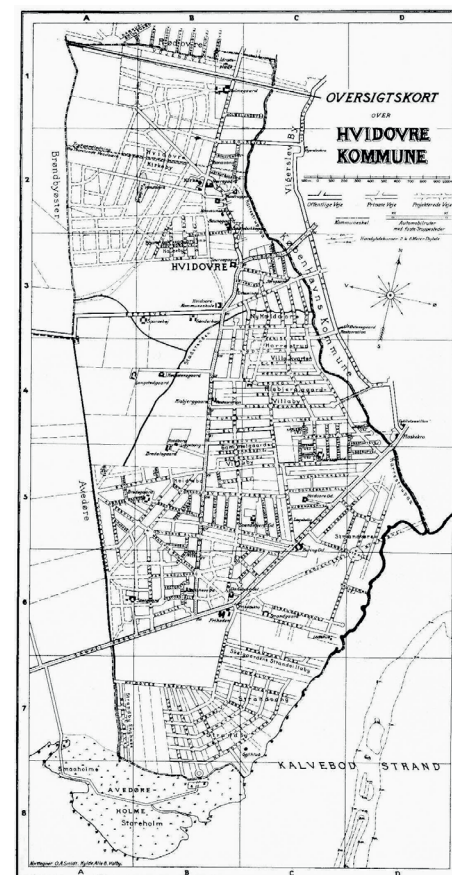
Vejsynsprotokoller

Det første indtryk af vejsynsprotokollen for 1927-41 var, at denne protokol ikke var den mest spændende at læse og renskrive. Men når først arbejdet er i gang, så finder man også her meget nyttigt lokalhistorisk stof.

Hvert år tog medlemmer af sognerådets tekniske udvalg sammen med vejingeniøren på rundtur i kommunen i 2 dage. De skulle besigtige alle private fælles-

Vejarbejdere i gang med overfladebehandling af vej med Colas-tjære. 1930 Kilde:www.colas.dk

Kort over Hvidovre 1926.

Kilde: Forstads museet.

veje. På det tidspunkt var stort set alle veje i kommunen private og ikke kommunale. Vejnettet i Hvidovre fremgår af ”OVERSIGTSKORT OVER HVIDOVRE KOMMUNE”. Kortet fra 1926.

Brostykkevej (tidl. Grønnevej)/Risbjergvej med vindmølle på matr. nr. 20 dc (gartnergrund), Risbjergvej 1. Foto 1925-35. Kilde Forstadsmuseet.

Udvalget skulle påse, at alle private fællesveje var i en stand, der gjorde dem sikre at færdes på og brugbare i forhold til den trafik, der var på vejene.

I 1929 besigtigede udvalget 116 private fællesveje. Ved at læse protokollen får man indtryk af, hvor langt udstykninger og byggeri langs vejene var kommet. 10 veje står opført som endnu ikke anlagte. Mange veje var midlertidige slaggeveje i en bredde af 3 meter.

Efterhånden som byggeri langs vejene var gennemført, kom der krav om, at

kørebanerne blev anlagt i fuld bredde, og at kørebanen blev makadamiseret¹. Hertil anvendtes gasværksslagger, der skulle tromles og gruses. Der nævnes muligheden for at anvende Colas – et tjæreprodukt, der var dukket op i 1924 – til overfladebehandling.

Nogle veje skulle nu anlægges i fuld bredde med overholdelse af en af sognerådet godkendt tværprofil, og makadamiseringen skulle trækkes ud til ca. 0,5 meter fra grøfterne.

Ved vejsynet var der fokus på, at der ved alle vejskæringer blev udført rørlægning af grøfterne i ca. 3 meters afstand fra de afskårne hjørner. Så risikerede man ikke, at nogen ødelagde grøfterne eller kom til at køre i grøften i vejkrydsene.

Kørebanerne og grøfterne skulle renses for bevoksning.

20 af de 116 veje blev bedømt som værende i orden.

Hvis grundejerforeningerne stod for vejenes vedligeholdelse, fik de besked om inden for et par måneder at få gennemført de påtalte arbejder, ellers ville det ske ved kommunens foranstaltning og udgiften opkrævet hos grundejerforeningen. Hvis der ikke var en sådan grundejerforeningspligt, så ville udgiften ved manglende påtalt vedligeholdelse blive fordelt efter de respektive ejendommers facadelængder mod vedkommende vej. Vejvedligeholdelse var vigtig, og der måtte ikke sløses hermed!

I 1927 havde vejsynet et særligt øje for, at vejarealer blev anvendt til dyrkning. Det blev påtalt – dyrkning på vejarealet kunne ikke tillades, men var tilsyneladende noget, der ofte fandt sted. For nybyggerne var det vigtigt med størst mulig avl af grøntsager.

¹ Makadamisering er en vejbelægning bestående af grus og sten i forskellige størrelser. For sin indsats for at udbrede kendskabet for denne konstruktion fik skotten John Loudon McAdam sit navn knyttet til alle skærveveje.

”Hvidovres Mads Skjern”

Af John Møller og Poul Møller

Jørgen Møllers Herremagasin er historien om Jørgen Stahlschmidt Møller, der ankom til Hvidovre i 1950 fra fattige kår, og skabte en af Hvidovres største erhvervssuccesser indenfor detailhandel.

Flere har kaldt Jørgen Møller for ”Hvidovres Mads Skjern”, hvilket er en dækkende allegori med den væsentlige afvigelse, at Jørgen Møller, ud over at være en dygtig forretningsmand også

beskrives af familien som en god far og chef.

Det lå ligesom ikke i kortene, at Jørgen Møller blev en succesfuld forretningsmand. Han voksede op med en enlig og skrøbelig mor. Faren kom kun sporadisk på besøg og tog livet af sig selv i 1932, hvor Jørgen Møller lige var fyldt 9 år. Barndommen var præget af stor fattigdom og utryghed. De sociale ydelser

var små, og der var intet at gøre godt med. Jørgen Møller og hans to mindre søskende blev sendt på børnehjem, da deres mor Emmy blev indlagt på hospital, og det erindrede Jørgen Møller med vemod.

Det altoverskyggende livsprojekt blev i en tidlig alder tydelig for Jørgen Møller.

Han skulle lægge barndommens fattigdom bag sig og blive rig. Allerede som 7-8-årig startede Jørgen Møller kampen mod fattigdommen. Han samlede kastanjer i Søndermarken og solgte dem som dyrefoder i Zoologisk Have. Han var mælkedreng og senere bud hos en købmand. Sideløbende med at Jørgen Møller arbejdede for at få sin egen herreekviperingsforretning, var han rejsende i at sælge malerier. For at understøtte maleriernes kvalitet var han iført alpehue som en anden fransk maler.

Jørgen Møller kom i lære i Hellerup Messe i april 1939. Karrieren fortsatte som ekspedient først i Jensen & Christensen og senere som filialbestyrer både i Bryggens Herremagasin og til sidst i City House i Kbh. K. indtil han op sagde sin stilling i februar 1950. I anbefalingen fra City House stod bl.a.:

"Herr Møller har absolut de bedste Kvalifikationer som Ekspedient og Disponent,

ligesom han i vor engros Afdeling har virket som Repræsentant saavel i Provinsen som i København, og har opnået virkelig gode resultater. Det er derfor med beklagelse af vi har modtaget hans Opsigelse".

Jørgen Møller og hustru Musse Jørgine Møller flyttede herefter til Hvidovre fra Brønshøj og bosatte sig i en bungalow lejet af købmanden, ved den daværende benzinstation på Hvidovrevej 114. Herfra startede familien så småt deres forretningseventyr. Der blev opmasket

KÆMPEUDVALG

i Habitter, Sportsjakker, Benklæder
Trench-Coats, Vinterfrakker

☆ Vi aabner Dem gerne en Konto

Jørgen
MØLLER^S
Herrekonfektion

Hvidovrevej 112
Tlf. Hvidovre **2283**

Den første annonce i den lokale telefonbog fra årgang 1952-1953

Henny Bonavent Helmundt, et barnebarn af den kendte Bonavent-slægt fra Åstrupgård i haven på Hvidovrevej 95.

nylonstrømper, taget mål til habitter og bukser, solgt malerier om aftenen, alt imens der blev lagt planer for den første ”rigtige” forretning.

Den 29. januar 1951 ansøger naboen købmand P. Nielsen, Hvidovrevej 112, som ejer af ejendommen, Hvidovre kommune om at opføre en tilbygning til den eksisterende butiks- og beboelsesbygning på 35,7 m². I forbindelse med byggeriet ansøges Boligministeriet om materialebevilling. Boligministeriet giver den 16. februar 1951 afslag med flg. begrundelse:

”at under hensyn til den i øjeblikket herskende vanskelige byggesituation – ikke for

Den nye forretning med åbne reoler, monteret på vægskinner i 1956. Til venstre Jørgen Møller og til højre arkitekt Gert Jensen.

tiden ser sig i stand til at imødekomme det ansøgte”.

Købmand P. Nielsen tager beslutning om at lade butiksbegrebet bortfalde og søger i stedet om etablering af et skrædderværksted og anmodningen herom bliver færdigbehandlet af Bygningsinspektoratet den 20. marts 1951. Sognerådet godkender den 5. marts 1951 byggeriet på betingelse af nedrivningsdeklaration på 15 år. Byggeriet færdigmeldes og Bygningsattesten udstedes den 7. december 1951. Hermed er Jørgen Møllers første ”rigtige” forretning en realitet.

Forretningen gik godt og med den eksplosive befolkningstilvækst i Hvidovre,

så Jørgen Møller store fremtidsmuligheder og var derfor på udkik efter større lokaler. På grunden Hvidovrevej 95 havde efterkommere af den kendte Bonavent slægt fra Åstrupgård i Hvidovregade et sødt lille hus med en skøn have. I 1955 blev huset fjernet, og Grosserer E. Henningsen og arkitekt Simon Hemmingsen opførte et dobbelthus med 2x2 lejligheder og 2x2 butikslokaler. Jørgen Møller køber den ene halvdel af ejendommen - Hvidovrevej 95A – finansieret med statslån og flyttede ind med sin familie i den ene af lejlighederne oven på sin nye og større forretning.

Henny Bonavent Helmundt, et barne-

Jørgen Møller ønsker tillykke med rejsen til Rom.

barn af den kendte Bonavent-slægt

Det bemærkelsesværdige var måske ikke, at den unge forretningsmand tog det store spring og købte ejendom med forretningslokale kort tid efter at have startet forretning i et mindre erhvervslejemål, men derimod den professionelle tilgang til projektet. Inden Jørgen Møller gik i gang med at indrette den nye forretning, henvendte han sig til

Dansk Textil Unions Konsulenttjeneste og fik deres indretningsarkitekter til at deltage i udformningen af forretningen. Hvidovre Avis skrev dengang om den moderne forretningsmand:

”Den nye forretning, Jørgen Møller har aabnet på Hvidovrevej 95, karakteriseres af kendere, som en af Danmarks mest moderne, og det gælder saavel udformning som indretning og udsmykning. Alle moderne principper er ført ud i virkeligheden og man maa derfor ogsaa pege paa det system, man har anvendt

i vinduesudstillingerne – det saakaldte ”Whing-system” – opfundet af den kinesiske indendørsarkitekt Howard Whing, og det er første gang, fortæller dekoratør Erik Møller (bror til Jørgen Møller), at dette system er taget i brug herhjemme”.

Arkitekttegnet forretning med åbne reoler var helt nyt og gav genlyd i faglige kredse. Indretningen blev udført efter selvbetjeningsystemet, så kunden selv kunne bese varen, samtidig med, at man kunne have et betydeligt større va-

De unge overnattede foran butikken for at komme først til de gode tilbud i august 1960. En habit til konfirmationen for kr. 9,85 lå man gerne på asfalten for. Det er Svend Bonavent yderst t.v. siddende på taburetten. Svend var senere med til at danne bandet Rocking Ghost.

Medarbejdende hustru Musse Møller serverer kaffe til udsalget i august 1960, imens Jørgen Møller ser til i baggrunden.

reudbud fremme, hvilket kunderne satte stor pris på.

Det betød ikke, at kunden var overladt til sig selv. Der var et højt serviceniveau med altid ledige medarbejdere til at hjælpe kunden, og ingen er gået ud af forretningen uden at døren blev åbnet for dem.

Også på mange andre områder var Jørgen Møller en foregangsmand. Han var tidligt meget bevidst om, at reklamen kun var en del af succesfuld markedsføring. Lang tid før, at det blev moderne at tale om brand og events, var Jørgen Møller opmærksom på at opbygge en særlig fortælling om Herremagasinet. Det var vigtigt, at forretningen fik anseelse og blev det naturlige sted Hvidovres befolkning ønskede at handle.

I efteråret 1959 udsendte Jørgen Møller en brochure med en præmiekonkurrence. 1. præmien var efter datidens forhold en særdeles stor gevinst. Vinderen vandt en rejse til Olympiaden i Rom i 1960 med otte dages ophold med alt betalt. Foruden den store gevinst var der fem Angil skjorter i trøstpræmier. Hvidovre avis fulgte Jørgen Møller, da han overraskede vinderen på dennes arbejdsplads, og det gav herremagasinet god og gratis reklame i avisen.

Udsalgstilbuddene fik kunder til at overnatte foran butikken i flere dage. Det skabte stor opmærksomhed. Til udsalget i august 1960 var det ikke kun attraktive tilbud, der blev trækplastret, men også et kaffebord, som ingen havde set før.

”Det var noget helt nyt – det blev en kæmpesucces”, skrev Hvidovre Avis den 5. august 1960.

Jørgen Møller havde allieret sig med købmand Erik Greve, Hvidovrevej 129, der sammen med sit personale havde arrangeret kaffebord og bagermester Nørgaard, Hvidovre Torv leverede varme basser, alt imens tobakshandler Olsen, Hvidovrevej 93 serverede cigarer og cigaretter. Hele indkørslen og gården var fyldt med kunder, som ikke bare fik købt billige udsalgsvare, men også en oplevelse oveni.

Jørgen Møller havde sans for tidens modestrømninger og i april 1964 er der pigtrådsmusik foran butikken. ”THE TREFFTERS spiller op til den nye buksemode!” var overskriften i Hvidovre avis på lanceringen af BOXI-bukser i pepitaternet uld og polyester med lommer og bælte i ruskind – sorte nylon-skjorter og Beatles slips. Hele sættet var også en af præmierne den 19. april 1964, hvor Lejerbo ungdomsforening havde arrangeret stort poporkesterstævne på Damhuskroen. Også modeshows på Risbjerggård deltog Jørgen Møller aktivt i.

Jørgen Møller var medstifter af den første indkøbsforretning for herretøj – Dresspartner –, og han blev indkøbsforeningens første direktør. Han indså, at hvis han skulle kunne indkøbe varerne billigere, måtte han slå sig sammen med andre.

Udsalget startede mandag den 31. juli 1961 – men allerede i weekenden før voksede køen foran butikken.

Lagerstyring var et stort fokusområde for Jørgen Møller fra forretningens begyndelse, og han blev en af de allerførste i branchen, der erhvervede sig et kasseapparat med lagerstyring. Han brugte mange timer på kontoret til at få styr på denne del af forretningsområdet. Hvis salget skulle køre optimalt, var det vigtigt at kunne følge forholdet mellem købte og solgte varer og dermed give et

overblik over, hvilke varer der potentielt skulle genbestilles samt hvilke varer, der solgte knap så godt og dermed ikke gav mening at bestille mere hjem af. ”Lageret skal ikke indeholde varer som er gamle og umoderne og svære at sælge”, sagde Jørgen Møller ofte til sit personale. Men helt undgå varer som var svære at sælge, kunne man dog ikke. Jørgen Møller indførte, at der på disse varer

var en ekstrabonus på lønningssedlen til de ansatte, der solgte varen. Incitamentet virkede, og Jørgen Møller havde et varelager, der altid var optimeret og som blev set misundeligt på i branchen.

I 1970 er befolkningstallet i Hvidovre vokset til over 52.000, heraf mange unge modebevidste mennesker. Endnu engang øjnede Jørgen Møller muligheder for at lave sin forretning større. Den 12. august 1970 køber han den anden halvdel af ejendommen med overtagelse den 1. januar 1971. I lokalerne oprettede han en ungdomsafdeling ”STALDEN”, der åbnede 2. april 1971.

Igen er indretningen helt speciel. Jørgen Møllers sans for tidens modestrømninger blandt de unge var tydelig. Den var opbygget som en amerikansk kostald. I 1950'erne begyndte cowboybukser at få status af modebuks i USA bl.a. på grund af filmen ”Vildt blod” fra 1955 med James Dean i hovedrollen. Cowboybukser blev gængs for alle samfundslag, og de blå bukser havde ikke længere en identitet som arbejderklassensymbol eller som en buks fra det vilde vesten påhæftet. Moden slog for alvor igennem i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne i Danmark, men de unge ønskede ikke de stive cowboybukser. Bukserne skulle være slidte, når de købte dem. Med sin næse for for-

retning blev 400 nye cowboybukser om ugen kørt til et vaskeri i Søborg og blev vasket i klor og revet væk af modebevidste unge.

Fra Jørgen Møller købte Hvidovrevej 95 i 1956 og frem til han solgte forretningen, blev der foretaget flere ombygninger. De fleste blev godkendt af kommunen, men en enkelt blev afvist i 1962 på grund af at byggelinjen til midten af Hvidovrevej blev overskredet. Langt de fleste ombygninger stod arkitekt Helge Schønnemann for, som også var arkitekten bag Hvidovre Rådhus. Det var karakteristisk for den tid, at det lokale netværk blev brugt. Hvidovres Fugleskydningsselskab var en oplagt platform til at lave relationer for byens borgerskab.

Jørgen Møller var efterhånden blevet chef for et stort personale. Han havde i ord og praksis vist, at han var visionær og han evnede også at tydeliggøre sine visioner over for medarbejderne. Hans entusiasme var smittende, og langt de fleste ansatte var glade for deres arbejdsplads. Hver fredag efter lukketid samlede han sit personale på sit kontor

og serverede ”Fredags øl”. Til jul var der gaver til alle ansatte og én gang om året var der personalefest med de ansatte og deres koner. Af og til også med overnatning på hotel.

Jørgen Møller glemte heller ikke, hvor han kom fra. Der er uddannet en del utilpassede lærlinge i forretningen, som ikke bare fik én chance, men utallige, når de havde stjålet af kassen eller ikke kunne finde ud at møde til tiden.

Den fattige dreng fra Valby/Brønshøj var blevet til en holden mand i Hvidovre og en del af byens ”borgerskab” med adgang til Hvidovres Fugleskydningsselskab og råd til at køre i dyre biler. Jørgen glemte imidlertid aldrig barndommens fattigdom, som lå som en skygge i underbevidstheden. Nøjsom med alle andre ting end biler og rejser. Der blev givet tøj til fattige børn, og et wienerbarn blev knyttet til familien.

Fra midten af 1950´erne blev den danske økonomi løftet af efterkrigstidens internationale højkonjunktur bl.a. hjulpet på vej af Marshallhjælpen. Især i 1960´erne så man hidtil uset økonomisk vækst. Selv politiske slogan bar præg af

fremtidsoptimisme. Socialdemokratiets valgslogan lød i 1960 ”Gør gode tider bedre”.

Bolignøden var et af efterkrigstidens største problemer, og udfordringerne med mangel på byggematerialer gjorde det ikke nemmere at løse. Men på trods af materialesituationen var byggeaktiviteten i Hvidovre i de første ti år efter krigen blandt de højeste i landet. Befolkningstallet i Hvidovre eksploderede med en tredobling på bare femten år fra 13.000 i 1945 til 39.000 i 1960. Tilflytningen bestod fortrinsvis af unge børnefamilier.

Den økonomiske fremgang og 50´ernes tilflytningsbølge var selvfølgelig et godt grundlag at starte forretning på. Men selvom Jørgen Møller var begunstiget af de økonomiske opgangstider, var han i den grad også selv skyld i sin forretningssucces.

Jørgen Møller afhændede forretningen den 2. august 1979. Sammen med hans elskede hustru Musse Møller fik ægteparret mange velfortjente pensionistår, især i deres sommerhus i Liseleje.

Bestyrelsens beretning

Af Anders Aalund

Bestyrelsens beretning for 2022 - 2023 er aflagt af formanden for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab (HLS), Anders Aalund, på den ordinære generalforsamling torsdag den 16. marts 2023 i Kometen.

156 sider medlemsblad er det blevet til siden sidste generalforsamling. Det er et imponerende antal artikler, der bliver skrevet i løbet af et år. Et omfang vi med rette kan være stolte af og meget taknemmelige for. Tusind tak til forfatterne.

Man kommer langt omkring når man læser bladet. Slætsgårde i Avedøre, tidligere vandløb og åer i Hvidovre Nord, der nu stort set alle er lagt i rør, mange fine referater af vore spændende møder med interessante oplægsholdere, præsentation i anledning af bogudgivelse, beskrivelser af lokalhistoriske jubilæer som for eksempel Køge Bugt Banens 50 årsdag, kunstture i Avedøre Stationsby, artikler fra spændende boliger som for eksempel et vandtårn, spændende artikler fra Forstads-museet, diskrete vartegn rundt omkring i Hvidovre så som transformerstationer, jo listen er lang og dog alligevel ikke komplet. Redaktionsudvalget synes bladet rammer bredt, så alle kan få en god oplevelse, når de læser bladet.

Når vi har været med til årsmøde i Dansk Lokalhistorisk Forening, er der da heller ikke tvivl om, at vores medlemsblad skiller sig markant ud som et af de fornemmeste både hvad angår antallet af artikler, men sandelig også opsætning og udstyr. Dette er ikke blot vores egen holdning men også mange af de øvrige deltageres.

Så endnu engang tusind tak til alle involverede. De ca. 700 blade skal jo også afleveres til medlemmerne, hvilket klareres med bravur af en flittig flok frivillige.

Og frivillige har selskabet god brug for i løbet af året. Det skal siges, at selskabet er meget taknemmelige for den store indsats, som vores mange frivillige yder i diverse sammenhænge, men vi kan godt bruge flere. Dette gælder også for henholdsvis arrangementsudvalget og interviewgruppen.

En anden vigtig funktion i HLS er kassererhvervet. Knud Sørensen lægger virkelig meget arbejde i at sørge for, at medlemskontingentet bliver betalt. Det bliver til mange telefonopkald og cykelture i denne sags tjeneste. Tusind tak til Knud for det store arbejde.

Selskabets kalender vækker jo også glæde, når den lander i postkassen. 2023 udgaven handler om forretninger. De medfølgende tekster er blevet til i et

rigtig godt samarbejde mellem Forstads-museet og HLS. Emner til fremtidige kalendere modtages meget gerne.

Forretninger er jo noget, der har optaget en flittig arbejdsgruppe gennem flere år. Efterhånden er det lykkedes at komme ud i alle kroge og hjørner af kommunen. En database er ved at blive befolket med alle de data, der er indsamlet. Ligeledes er Forstads-museets billedarkiv blevet gennemtrawlet for billeder med forretningsmotiver. De vil også blive lagt ind i databasen. Skulle du ligge inde med fotos, du mener kan have interesse, er du meget velkommen til at henvende dig til enten Forstads-museet eller HLS

Arrangementsudvalget har i det forløbne år endnu en gang skabt en fin palet af arrangementer, som altid er velbesøgte. Tusind tak til udvalget for den store indsats.

Den 9. marts var der i skolestuen på Rytterskolen mulighed for at lytte og selv bidrage med historier under overskriften ”Husker du vor skoletid”. Skolestarten på Avedøre gamle skole var temaet, der blev beskrevet af Randi Kronow, Bjarne Iversen og Bjarne Vinter.

Vores levede liv var overskriften da en flok damer på 85+ mødtes den 12. april i Rytterskolen. Der blev udvekslet mange gode historier og oplevelser. Møderne skulle gerne ende ud i en artikel i bladet.

HLS besøgte den 28. april Hvidovre Kirke. Kirke- og kulturmedarbejder Anette Bjerregaard og sognepræst Eva K. Østerlind var værter ved en gennemgang af kirkens historie og indretning. Efter besøget i kirken var der kirkekaffe i Magistergaarden.

Niels Ulsing fortalte den 3. maj om sin barndom og ungdom i Hvidovre, samt om sit arbejdsliv som socialrådgiver, men ikke mindst om sine 40 år i kommunalbestyrelsen i Hvidovre Kommune. Det var en rigtig spændende aften med gode historier fra rådhuset.

Risbjerg Kirkegård er efterhånden en af gengangerne blandt HLS's arrangementer. Den 18. maj besøgte vi igen den flotte kirkegård. Formand for kirkegårdsbestyrelsen Børge Grøn Iversen og kirkegårdsleder Tommy Nielsen var rigtig gode værter.

Det er ikke Hvidovre alt sammen, så den 19. juni var HLS på nabobesøg i Brøndby Kommune, hvor man besøgte Middelalderlandsbyen. "Historielauget af 2021" repræsenteret ved Niels Peter

og Charlotte Gillesberg som fortalte om og viste rundt i Middelalderlandsbyen. Landsbyen har mange skolebørn på besøg i løbet af året, der så kan opleve historien næsten live. Samlingen af lægeurter blev også gennemgået.

Som sædvanlig er der i løbet af året flere besøg i Rytterskolen. Arrangementer, der altid tiltrækker mange, der får et par hyggelige timer ud af det. Poul Sørensens og Karen Johansens sørger også for, at deltagerne får et godt foredrag om Rytterskolen. Det første besøg fandt sted den 14. juli.

Flere af vore arrangementer og eller ture fortjener gentagelse. Således vandreturen fra Avedøre Landsby til Glostrup kirke. Turen var delt op i to etaper. Første halvdel af turen, nemlig fra Avedøre Gamle Skole til Brøndbyvester Mølle fandt sted 30. august. Man fulgte den rute, borgerne i Avedøre brugte, når de indtil 1893 skulle i Kirke. Avedøre hørte nemlig til Glostrup Sogn indtil da. Museumsinspektør Lisbeth Hollensen fra Forstadsmuseet fortalte undervejs. Vi så også på gamle kort. Købmanden i Avedøre fik også nogle ord med vejen.

Anden etape fra Brøndbyvester Mølle til Glostrup Kirke foregik den 6. september. Igen med gode ord fra Lisbeth

Hollensen. Da vi nåede frem til Glostrup Kirke, var der en meget minutøs gennemgang af kirken af kirketjeneren.

Turen var blevet til i samarbejde med Forstadsmuseet og Lokalhistorisk Forening for Brøndby.

Sol over Avedøre var titlen på Solveig Isbrands meget velbesøgte foredrag om sit arbejde i forskellige organisationer som udsending i nogle af verdens brændpunkter. Også arbejdet i Avedøre Stationsby Syd blev omtalt. Alt dette kunne man opleve den 7. september.

Den 22. september gennemgik Henning Elsbjerg i Rytterskolen sit og Lars Bo Henriksens store arbejde med kortlægning af åer og vandløb i Hvidovre Nord. Et rigtig fint foredrag, der beskrev løbene. Man kan læse meget mere om emnet i flere artikler i bladet.

Pierre Miehé Renard fortalte den 20. oktober om sit virke i Teater Vestvolden. Pierre Miehé Renard fortalte blandt andet om det store samarbejde, der var nødvendigt, når der skulle skrives og opføres Egnsspil. Egnsspillene har stor betydning for mange mennesker.

Igen den 1. november var der hyggeeftermiddag i Rytterskolen.

Generalforsamlingen 2023 - Foto: Jørgen Snedled

“Mit Hvidovre” var titlen på Flemming Holberg Fengers gennemgang af sine år i Hvidovre samt sit virke inden for byggebranchen. Fenger har stået for mange kendte bygninger i Hvidovre. Her skal blot nævnes Cafe Viktoria og renoveringen af bygningen på hjørnet af Avedøre Havnevej, Brostykkevej og Arnold Nielsens Boulevard. Der var mange der hørte Fenger.

Sidenhen har Flemming Holberg Fenger generøst foreslået, at hans firma skulle donere 100.000 kr. til film om forretninger i Hvidovre. Manus er blevet udviklet i samarbejde med museumsinspektør på Forstadsmuseet Bitten Larsen. Vi er nået dertil, at vi skal aftale møde med Fenger, så vi kan blive enige om detaljerne.

2022 sluttede med Julehygge i Rytterskolen den 15. december.

Den 12. januar fortalte museumsinspektør på Forstadsmuseet Bitten Larsen om arbejdet med og udgivelse af Bogen om Svendebjerg i anledning Grundejerforening Svendebjergs 100-års jubilæum. Der er mange i grundejerforeningen, der har medvirket ved tilblivelsen af

bogen. Blandt andet er der gennemført mange interviews.

Bitten Larsen gennemgik den spændende historie om et område i Hvidovre.

Selskabet besøgte den 21. februar Kulturhus Risbjerggaard hvor Kultur- og Fællesskabskoordinator Bodil Knutz fortalte om husets indretning. Vi var så heldige, at vi også fik fremvist teatersalene samt værkstedet. Her var teaterchef og kreativ producent Stephan Pollner vært.

Karen Johansen og Anders Aalund fortalte om personerne bag navnene på de forskellige sale: Michael Strunge, Bertel og Frida Budtz Møller, F.P. Jac og Hans Peder Pedersen-Dan.

Vi skulle selv stå for opsætning af stole og borde, hvilket vi ikke synes er særlig godt, når man betænker gennemsnitsalderen i HLS.

7. marts var Birger Mosholt på scenen i Kometen, hvor han under overskriften ”Fra nøjsomhed og almen fattigdom til overflod, der gav underskud” fortalte om sin barndom, ungdom og arbejde i Hvidovre.

Lidt over 100 personer var mødt op. De fik et rigtig godt indblik i Mosholts arbejdsmetoder med at bringe de ofte meget vanskelige børn til orden. Mosholt brugte mange kræfter på at overbevise de unge mennesker om at løsningen på det, de gik og rodede med, lå inde i dem selv. Det var virkelig spændende at lytte til.

Den 9. marts havde Selskabet sørget for at Allan Tønnesens nye bog ”Frederik den fjerdes rytterskoler” kunne blive præsenteret i Rytterskolen.

Karen Johansen og undertegnede har deltaget i et arrangement i Kulturhus Risbjerggaard, hvor man bl.a. skulle komme med forslag til brugen af kulturhuset. Vi mener begge, at Kometen er at foretrække. Køkkenfaciliteterne er langt bedre, men ikke mindst det faktum, at man ikke selv skal sørge for opstilling og nedtagning af møbler gør udslaget.

Kenneth Bak (C) og Amanda Larsen (A) er blevet udpeget af Kultur- og Fritidsudvalget til at sidde i HLS,s bestyrelse. Vi vil gerne her sige hjertelig velkommen. I har allerede vist jeres store værd for bestyrelsesarbejdet.

Der er ikke udpeget suppleanter for Amanda og Kenneth.

Til slut vil jeg på HLS,s vegne takke Gitte Jakobsen for sine 10 år i bestyrelsen, hvor hun har medvirket til at holde os på sporet. Gitte har også brugt mange timer på gennemlæsning af bladet, så især den sproglige og ikke mindst grammatisk side af sagen var i orden. Gitte har i mange år interesseret sig for slægtsforskning og vil fremover bruge mere tid på dette. Gitte har besluttet ikke at genopstille til bestyrelsesvalget, men har heldigvis lovet at ville hjælpe fremover, når tiden tillader det. Endnu engang tusind tak Gitte.

På bestyrelsen vegne

Anders Aalund

Referat af Generalforsamlingen 16.3. 2023

Poul Sørensen

Dagsorden:

1. Valg af stemmetællere
2. Valg af dirigent
3. Bestyrelsens beretning
4. Museumschefens orientering
5. Fremlæggelse af revideret regnskab
6. Behandling af indkomne forslag
7. Fastsættelse af kontingent for det følgende år samt godkendelse af budget for indeværende år
8. Valg af bestyrelse
9. Valg af bestyrelsessuppleanter (begge vælges for et år)
10. Valg af revisor og revisorsuppleant (begge vælges for et år)

Ad 1: Formand for HLS Anders Aalund bød velkommen og forestod valg af stemmetællere.

Ad 2: Poul Sverrild blev foreslået og valgt uden modkandidater. Poul Sverrild konstaterede, at generalforsamlingen var rettidigt indkaldt efter HLSs vedtægter og derfor lovlig og beslutningsdygtig.

Ad 3: Anders Aalund aflagde bestyrelsens beretning for perioden 18. marts 2022 til 15. marts 2023.

Herunder **takkede Anders Aalund Gitte Jakobsen for 10 års arbejde i bestyrelsen.**

Gitte Jakobsen udtræder efter eget ønske af bestyrelsen.

Poul Sverrild efterlyste kommentarer til beretningen. Beretningen blev godkendt uden bemærkninger.

Ad 4: Museumsinspektør Bitten Larsen gennemgik de mange aktiviteter på Forstadsmuseet siden sidste generalforsamling. Der var ingen bemærkninger til gennemgangen.

Ad 5: Kasserer Knud Sørensen fremlagde og kommenterede det reviderede 2022 regnskab.

Medlemstallet er d.d. 684.

Generalforsamlingen godkendte regnskabet.

Ad 6: Dirigenten konstaterede, at der ikke var stillet forslag, hverken fra bestyrelse eller medlemmer.

Ad 7: Kasserer Knud Sørensen foreslog på bestyrelsens vegne uændret kontingent for 2024 og fremlagde bestyrelsen budgetforslag for 2023. Kontingent og budget blev vedtaget.

Ad 8: Anders Aalund og Knud Sørensen var på valg og begge modtog genvalg. Begge blev valgt for 2 år.

Bestyrelsen foreslog valg af Torben Kok Rasmussen til den vakante bestyrelses-

post. Torben Kok Rasmussen blev valgt for en 2-årig periode uden modkandidater.

Ad 9: Finn Ivo Heller og Stig Sørensen var på valg som suppleanter til bestyrelsen. Begge modtog genvalg. Begge blev genvalgt for 1 år uden modkandidater.

Ad 10: Hubert Steffensen og Inge Larsen var på valg som henholdsvis revisor og revisorsuppleant. Begge modtog genvalg. Begge blev valgt for 1 år uden modkandidater.

Punktet Eventuelt indgik ikke i den udsendte dagsorden. Poul Sverrild tilføjede dette punkt til dagsordenen.

Eventuelt:

Næstformand Karen Johansen takkede alle de frivillige for deres store arbejdsindsats for HLS.

Karen Johansen efterlyste flere frivillige.

Herefter takkede Poul Sverrild for god ro orden og konstaterede at generalforsamlingen var afsluttet.

Anders Aalund takkede Poul Sverrild for god afvikling af generalforsamlingen.

Poul Sverrild, dirigent
Poul Sørensen, referent
Anders Aalund, formand

Skomagerfamilien på Bjeverskov Allé

Af Bitten Larsen

Årets kalender havde butikker som tema, og fordi arbejdsgruppen bag kalenderen gerne ville bringe så mange billeder som muligt, valgte vi til nogle af månederne at samle flere fotos, selv om de ikke viste samme butik. Det har dog givet lidt forvirring i nogle tilfælde. F.eks. tror nogle at den store sko på det ene billede i februar var fra den butik, som det andet billede viste, og sådan forholder det sig ikke.

Det giver imidlertid anledning til at vise nogle af de andre dejlige billeder vi har fra skomagerfamilien på Bjeverskov

Allé og fortælle historien om en familie, hvor ikke bare én, men to generationer drev et skomagerværksted, hvor mange Hvidovreborgere kom og fik repareret sko.

Søren Lund var født i 1867 i Struer, men købte i slutningen af 1920'erne hus på Bjeverskov Allé 41 sammen med sin kone Vilhelmine. Her i huset etablerede Søren et skomagerværksted, der siden blev drevet af sønnen Jens Lund. Jens Lund overtog også huset på Bjeverskov Allé sammen med sin kone Agnes.

tede hen, da huset på Bjeverskov Allé blev solgt omkring 1959, og herfra kunne man få lavet nye sko og repareret de gamle sko helt frem til omkring 1988.

Fra Jens og Agnes Lunds datter har vi modtaget en lang række fine fotos fra livet på Bjeverskov Allé, som vi bringer et udvalg af:

Jens Lund på værkstedet

I de første år drev Jens Lund værkstedet hjemmefra ligesom sin far, med flyttede det til Hvidovrevej 376 i kælderen, fordi der var for langt mellem kunderne på villavejen. Værkstedet flyttede dog videre til Hvidovrevej 197, hvor familien flyt-

To generationer: Jens Lund med sin søster Elisabeth, mor Vilhelmine og far Søren. Udateret.

Som så mange andre mærkede familien Lund manglen på brændsel under 2. verdenskrig. Her har Agnes Lund hentet tørv fra udgravningen i Vigerslevparken i slutningen af krigen.

Jens Lund med sit barnebarn Erik (med mellemnavnet Søren) Irene siddende i den store sko, som også var med i kalenderen. 1968.

Jens Lunds to døtre foran huset på Bjeverskov Allé. Jens Lund beholdt sin fars navn i virksomhedens navn, mens den lå på Bjeverskov Allé. Ca. 1950.

Perlefiskeren og hans families historie

Af Torben Kok Rasmussen

Indledning:

På Lodsvej 36 ligger et usædvanligt hus i røde mursten. Huset er fra 1923 og påkalder sig i den grad opmærksomhed i et kvarter, som ellers mest er bebygget med langt nyere huse i en mere enkel udformning. Lodsvej 36 blev bygget af en af mellemkrigstidens mange tilflyttere fra København. Byggesagen afslører da også, at Lodsvej 36 blev bygget af en tilflytter fra Vesterbro, som var fisker af erhverv, men hvordan pøkker havde en fisker råd til at bygge det statelige hus på Lodsvej?

Dette er historien om Perlefiskeren, der flyttede til Hvidovre med sin familie i mellemkrigsårene. Hans baggrund var meget anderledes end den, som den typiske tilflytter fra København havde.

Baggrund:

Historien om Perlefiskeren starter på Femø den 22. november 1861, hvor Hans Christian Rasmussen blev født som søn af arbejdsmanden Rasmus Christian Rasmussen og hustru Maren Lucie Hansdatter.

Efter konfirmationen tog han hyre som kok på Jagten ”Caroline” af Bandholm. Hans sidste hyre var med Barken ”Concordia” af Kalundborg, hvor han sejlede

Lodsvej 36
Foto: Torben Kok Rasmussen

Tegningen af en skonnert
Kilde: <https://museum.wa.gov.au/explore/lustre-online-text-panels/pearling-timeline>

som matros. Skibet anløb på et tidspunkt Sydney i Australien, og her afmønstrede han sammen med en skibskammerat for at prøve lykken i det nye land.

Hans Christian hørte om perlefiskeriet og handlen med perlemuslingskaller, og da han hørte om Mackay, en barsk skotte, der kendte alle knebene i perleindustrien, besluttede han sig for at opsøge ham. Mackay havde station på et sted, der hedder Samarai, der ligger på sydsiden af Ny Guinea. Det lykkedes ham at få skibslejlighed med en traderskonnert (dette blev handelsskibene i området kaldt) fra Sydney til Samarai, hvor han blev sat i land ene mand på en øde strand midt i middagsheden. Ny Guineas befolkning var papuaer, der dengang var et meget primitivt folk, som altid var i kamp med hinanden, og menneskekød, især deres fjenders, var deres store delikatesse.

I starten mødte Hans Christian kun indfødte, men fandt til sidst frem til Mackay. Her blev han indkvarteret, og næste dag blev han introduceret til nogle franske perlefiskere, der havde station lidt nede af kysten.

Det australske perlefiskeri var opstået omkring 1861. I Torresstrædet (Se kortudsnitter), hvor fiskeriet var nået til omkring 1868, var der på det tidspunkt omkring ti fartøjer - hovedsagelig fra havnen i Sydney.

Fangsten af perlemor var omkring 200 ton om året til en værdi af £ 60.000 i London. Hvert fartøj var almindeligvis bemannet af to eller tre hvide mænd og 10 til 50 dykkere, som arbejdede fra joller, i hold på seks eller otte hver med en tilsynsførende i spidsen.

I 1880 kom Hans Christian ud at sejle med en perlelugger (en art galease), og de næste par år brugte han på at tilegne sig faget som perlefisker. De første gange han dykkede, stod blodet ham ud af næseborene af trykket, og hænderne svulmede op og blev dobbelt så tykke. Men det fortog sig snart, og arbejdet blev en rutine. Dykkerdragten var af fire lag lærred og for, at den ikke skulle gnave sår på kroppen, var det nødvendigt at have rigeligt tøj under. Dragten sluttede tæt om håndleddene, så hænderne var

frie. Over skulderen havde dykkeren to kurve med liner op til skibet til at samle skallerne i. Om livet havde dykkeren livlinen, og ind til hans hjelm gik den lange luftslange på tykkelse af en mands tommelfinger gennem hvilken, der blev tilført luft fra en pumpe på skibet, som konstant blev holdt i gang af to mand. Via en ventil i hjelmen kunne han slippe brugt luft ud. Boblerne, der steg op til

overfladen, viste folkene på skibet, hvor han befandt sig, og de virkede samtidig som en beskyttelse imod hajer, der var bange for boblerne. Langt farligere var dog blæksprutterne, som med deres lange fangarme kunne omfavne dykkeren, mens andre armer sugeskopper sugede sig fast til klippestykker. Hvis det skete, var det umuligt at trække dykkeren op i sikkerhed.

Når dykkeren signalerede, at han ville trækkes op i sikkerhed, var det oftest, fordi en flok djævfisk var faret igennem fangstområdet. Her var der ikke andet at gøre end at flygte hurtigst mulig. Djævfisken er det samme som en djævlerokke, der kan have et vingefang på op til 6-8 meter.

I 1882 besluttede Hans Christian sig for at prøve lykken som selvstændig, og drog sammen med en kammerat fra "Concordia", hvis navn var Niels Andersen, med en traderskonnert vestpå til øen Prince of Wales, der ligger i Torresstrædet. Her slog de sig sammen med en tredje dansker fra Kalundborg, der hed John Andersen. De holdt sammen i modgang og medgang, og efter mange genvordigheder skaffede de tre danskere sig nogle både og begyndte at dykke efter perlemuslinger i Torresstrædet. Fra stranden, hvor de havde deres station og bådeplads, kunne de se over til Torsdag-søen, hvor den største by i området lå.

Med primitivt dykkerudstyr blev der dykket på 8 til 20 meters dybde efter perler. Det var ikke primært perler, de dykkede efter, men perlemorsmuslingskaller. Perlemor var på den tid eftertragtet til fremstilling af smykker og smykkeskrin m.m. Var der en perle i muslingen, var det bare en ekstra bonus.

Torresstrædet

Perlemuslingskaller beroende på Femø Museum.
Den største er ca. 20 cm i diameter.
Foto: Femø Museum

Femø Museum har et par af de store flotte perlemuslingskaller, som perlelugskerne fra Femø havde med hjem.

I 1890 havde Hans Christian Rasmussen og hans kammerater tre perleluggere med en besætning på 30 indfødte australiere og papuanere fra Ny Guinea. Hans Christian var nu en holden

mand, og han tog hjem til Femø for at finde sig en kone. Den udkårne blev Johanne Christine, datter af tækkemanden Anders Jørgensen. Brylluppet stod i Femø Kirke, og de rejste tilbage til Australien 7. oktober 1890.

På rejsen til blev de ledsaget af Hans Christian nevø August Merkel. For at gøre rejsen mulig, kom August til alters på sin konfirmationsdag og ikke ugen efter, som ellers var skik. Året efter fik de også selskab af Johanne Christines bror Julius Andersen.

Det var ingen strandvejsvilla, Johanne kom til. Huset var bygget af bølgeblik og havde bræddegulv og intet loft (i dag ville en ejendomsmægler sige loft til kip). Det stod på meterhøje pæle for at holde termitter, slanger og andet kryb ude. Huset rummede en opholdsstue og to værelser. Køkkenet lå i et andet lille hus bygget af samme materiale og stod også på pæle.

De store moskitoer stak forfærdeligt. Når det blev for plagsomt, tændte de bål under huset for at ryge dem ud. Omgivelserne kompenserede dog meget for den primitive bolig. Det var en tropisk lagune, hvorfra der var udsigt over strædet, og til byen på Torsdagsøen.

Kilde: Børup Sørensen & Gyldendal 1993
Portrætbillede af Hans Christian Rasmussen, måske omkring tidspunktet for hans tilbagekomst til Danmark. Bemærk de store muslingskaller i nederste højre hjørne.

H. C. Rasmussen

Der kom hurtigt gang i fiskeriet igen. Men når Hans Christian var på togt, hvilket kunne vare flere uger, måtte en af mændene blive hjemme for at beskytte Johanne Christine og børnene imod de primitive naboer og imod farlige dyr og insekter. For Johanne Christine var især latterfuglene en stor belastning, som kom til at forfølge hende resten af livet. En latterfugl eller kookaburras er en landlevende trækongefugl, der er hjemmehørende i Australien og Ny Guinea. Den bliver mellem 28 og 47 cm lang og vejer omkring 300g. (Man kan finde et lydclip med deres latter på YouTube, og efter at have hørt det, kan jeg levende forestille mig hendes skråk for at være alene om natten derude.)

Men der var flere udfordringer for Johanne Christine. Hun havde en kanarieugl, der sang så dejligt, og som hun var så glad for, men en morgen, da hun kom hen til buret, var fuglen væk, og i

stedet lå der en tynd grøn slange med en ordentlig bule midt på. Den var kravlet mellem tremmerne og havde slugt fuglen, men nu var den for tyk til at komme ud igen.

Tidligere havde perlefiskeriet ikke været reguleret, så man kunne høste alle de muslinger man ønskede. Det ønskede den australske regering at gøre op med

for at have hånd i hanke med bestandene og undgå overfiskning. Derfor var der i 1891 forhandlinger med regeringen om nye regler for ”Pearl Shell Cultivation” og derfor kunne man i Brisbane Currier fra den 27. november 1893 læse om forhandlingerne mellem de ledende fiskere og Sir Thomas M’Ilwraith, der som regeringens repræsentant rejste rundt for at høre fiskernes stemme. Hans Christian var med i den forhandlende deputation:

The deputation to wait on Sir Thomas M’Ilwraith to ascertain his views on this question consisted of Messrs. Bowden, Mountain, Campbell, Hudson, P. J. Doyle, J. Tolman, jun., N. C. Anderson, A. Colics, J. Woodhead, Gavin Wilson, H. Rasmussen, T. Ford, and other shellers.

I årene 1891 til 1897 fik Hans Christian og Johanne Christine fire børn, som alle fik navne, der både fungerede i dansk og engelsk kontekst: Peter Sydney Rasmussen, Louis Arthur Rasmussen, Marie Lucie Rasmussen (kaldet Molly) og Rasmus Torres Rasmussen, og i 1898 efter ni eventyrlige år havde Johanne Christine fået nok af forholdene, ligesom ældstesønnen havde nået skolealderen.

Hans Christian havde på dette tidspunkt to Perleluggere, der som nævnt var en art Galeaser med en længde fra 15 til 20 meter. Han solgte nu alle sine værdier til sine to partnere, og rejste hjemad den 5. februar 1898.

Christian Rasmussen og familie
(fra Fotografstudie på Vesterbro).

Kilde: Børup Sørensen & Gyldendal 1993.

Familiens fiskerbåd i Sydhavnen. De tre i forreste række fra venstre er Sydney, Arthur og Torres. I bagerste række står Jørgen Jørgensen og Rudolf Johansen, men vi ved ikke, hvem der er hvem af de to.

Rejsen gik over Sydney, hvor de den 23. marts gik ombord på SS Prinzregent Luitpold, som sejlede via Colombo og Aden til Bremen. Herfra gik turen nordover med tog til Kiel, og så med skib til Korsør. 20. maj ankom de med

tog til København. Hans Christian havde egentlig planer om at bo på Femø og blive bådskipper med egen båd, men Johanne insisterede på at bo i storbyen.

I de ca. 25 år, der var gået siden Perlefiskeren slog sig ned i Australien, var Københavns befolkning steget fra ca. 260.000 til ca. 450.000 kr. Specielt på Vesterbro hvor Hans Christian og familien slog sig ned, var indbyggertallet steget fra 24.000 til 69.000 indbyggere. I København var man stadig i gang med den store udbygning af brokvarterene, som startede efter frigivelsen af demarkationsterrænet til byggeri i 1852.

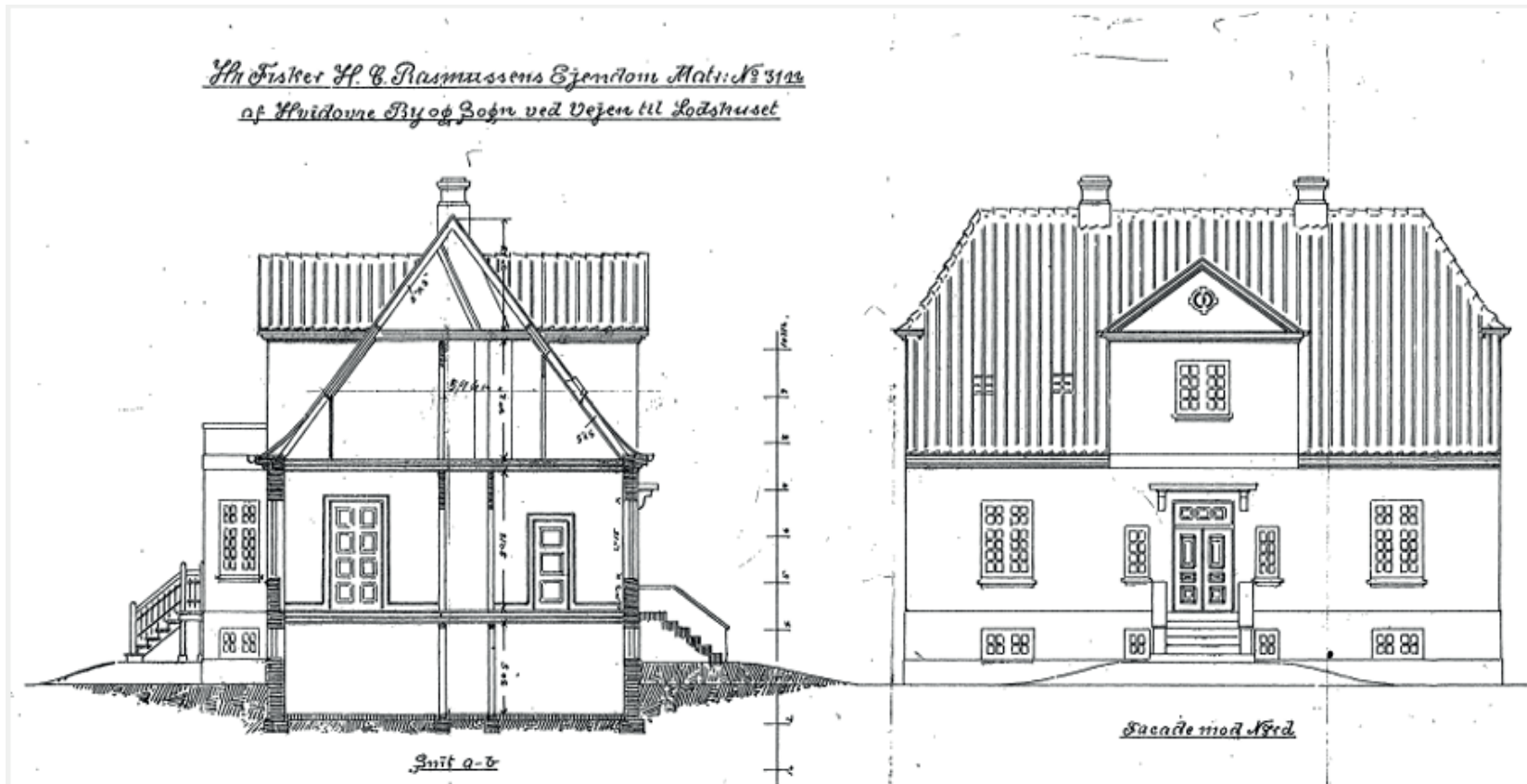
Familien bosatte sig på Sønder Boulevard 78 på 1. sal i forhuset. Hans Christian forsøgte sig først med stenfiskning og sand- og gruspumpning, men det gik ikke så godt, og han tabte en del penge.

Sammen med Rudolf Johansen fra Askø og en mand, der hed Jørgen Jørgensen, startede han nu et bundgarnsfiskerselskab. De havde base i Sydhavnen, hvorfra de drev bundgarnsfiskeri i Øresund. Fangsten blev solgt ved Gammel Strand.

Den 2. december 1898 fik parret endnu en datter, Karen Edith Rasmussen.

I 1916 boede Perlefiskeren og hans familie på Esbern Snares Gade 22 1. tv.

Partneren Jørgen Jørgensen havde trukket sig ud af bundgarnsfiskerselskabet, der nu bestod af Rudolf Johansen og Perlefiskeren samt hans tre sønner.

Kilde: HVIDOVRE KOMMUNE · BYGGESAGSARKIV 1923

Rudolf Johansen og Hans Christian havde tjent ret godt på fiskeriet under 1. verdenskrig, og de besluttede at købe hver deres grund ved Gammel Køge Landevej i Hvidovre. De regnede med, at grundværdierne herude ville stige i forbindelse med at København voksede,

og samtidig var det jo også rart at kunne tage på landet med familien om søndagen og nyde solen og den friske luft.

De var holdne mænd, og efter et par år købte Rudolf Johansen ejendommen på hjørnet af Ingerslevgade og Arkona-

gade, hvor han boede med sin familie. Rudolf Johansen rådede Perlefiskeren til at købe den ejendom, som han og hans familie selv boede i, nemlig på hjørnet af Ingerslevgade og Esbern Snares Gade. Imidlertid gik Hans Christian med planer om at flytte til Hvidovre,

17. februar 2023

nærmere betegnet Lodsvej, der gik fra Frihedskroen ved Gammel Køge Landevej og ned til stranden. Her boede dengang lodsens og et par fiskerfamilier. De havde deres sorte skure og grejpladser. Der var en lille bådebro, hvor deres joller lå. Fiskerbådene havde de liggende for anker ude ved "Sorte rende". Hans Christian havde hørt, at der var planer om at anlægge en rigtig havn derude, så det måtte være fremtiden.

I 1923 Perlefiskeren købte en grund på 1 tønde land på Hvidovre Strand matrikel 31n (i dag Lodsvej 36). Her byggede han den store rødstensvilla, der endnu ses på adressen. Udover selve huset var der et udhus med retirade, garage, hestestald og hønsehus. Der var brøndvand med håndpumper i kælderen, køkkenet og i det lille køkken på 1. sal, men endnu ingen kloak.

Fra villaens pompøse udvendige trappe havde Perlefiskeren frit udsyn over Beringgårds marker. Man kunne se ind til Flaskekroen og til Sydhavnen med slusen.

Ved Folketællingen 1930 var udover Perlefiskeren og Johanne Christine også optegnet en husbestyrerinde og sønnen Torres' familie.

Den 11. maj 1934 fik Perlefiskeren et ildebefindende under en fisketur. Han blev bragt hjem, og lægen blev tilkaldt, men der kunne ikke gøres noget. Hans Christian Rasmussen døde på Lodsvej 72 år gammel. Han blev begravet på Hvidovre Kirkegård den 15. maj.

Johanne Christine, der med tiden var blevet nervesvækket, flyttede over til datteren Karen, der var gift med forpagteren på Beringgård. Johanne Christine levede indtil 21. marts 1942, og blev også begravet på Hvidovre Kirkegård.

Sønnerne fortsatte fiskeriet, og huset på Lodsvej blev i familiens eje, for Torres og hans familie blev boende. Faktisk blev de fleste af børnene boende i Hvidovre som voksne, og dem skal vi høre lidt mere om i næste nummer af dette blad.

Efterskrift:

Jeg startede min undersøgelse omkring Perlefiskeren og hans familie efter at have læst en artikel af Henny Påske. Af artiklen fremgik det, at Perlefiskeren var min hustru Meretes oldefar, og dette pirrede min nysgerrighed.

Forskningen, der ligger til grund for denne fortælling, har været lærerig og spændende. Jeg er kommet vidt omkring og fået mange nye kontakter.

Historien bekræfter for mig, at der ligger spændende historier bag os alle, de skal blot søges frem.

Torben Kok Rasmussen

Artiklen har måske vækket nysgerrigheden, og her følger henvisninger til de kilder, der er brugt til at skrive beretningen. Jeg vil specielt fremhæve John Ohlhues beretning om hans morfar og mormor. Dette håndskrevne dokument på 25 sider baseret på Johns egne erindringer fandt jeg på Greve Kommunearkiv.

Kildehenvisninger (Perlefiskeren ..):

* Folketællinger

* Kirkebøger

* Femø Lokalhistoriske arkiv

* Artiklen "Jagten Fremad af Femø

* Hvidovre Lokalhistoriske arkiv

* Artiklen "Bemærkninger til Bent Zigelersens arkiv" af Henny Påske

* Bogen "Dem fra Lolland" af Georg Wingård

* Artikel 27. november 1893 i The Brisbane Courier om "Pearl Shell Cultivation"

* Karipearls.com v. Kari Anderson

* Kunz and Stevenson book about pearls, printed in 1908.

* Australien War Memorial (awm.gov.au)

* Australian National Maritime Museum (Perling Luggers)

* Bjarne Due Pedersens hjemmeside på

* Our Family History

* Family search

* Hvidovre Kommunes weblager

* Anegrene.dk

* Rosekamp.dk

* Greve Kommunearchiv: Beretningen ... om Perlefiskeren og hans hustru.

* Børup Sørensens bog "Fjerne Kyster"

* State library of Queensland.

Hvidovre

**Fysioterapi
og Rygskole**

Strandmarksvej 18, 2. sal • 2650 Hvidovre
Tel 36 49 38 38 • mail@hvidovrefysioterapi.dk
www.hvidovrefysioterapi.dk

HLS 's bestyrelse

Konstitueret på generalforsamlingen 16.3. 2023

Formand:

Anders Aalund
Nørremarksvej 6
2650 Hvidovre
tlf.: 2420 2655
e-mail: hlsformand@gmail.com

Næstformand:

Karen Johansen
Vestkærs Alle 8
2650 Hvidovre
tlf.: 2992 0417
e-mail: katojo@live.dk

Kasserer:

Knud Kofoed Sørensen
Dansvej 12
2650 Hvidovre
tlf.: 4183 3108
e-mail: hlskasserer@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Torben Kok Rasmussen
Hvidovre Torv 5
2650 Hvidovre
tlf.: 2070 5435
e-mail: rasmussen.tk@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Jørgen Snedled
Borrisvej 1
2650 Hvidovre
tlf.: 6178 7548
e-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Bestyrelsesmedlem

Poul Sørensen
Strandvangsvej 11c
2650 Hvidovre
tlf.: 2175 7482
e-mail: anne1poul@gmail.com

1.suppl. & sekretær:

Finn Ivo Heller
Menelaos Boulevard 15
2650 Hvidovre
tlf.: 2023 0868
e-mail: hls.sekr@gmail.com

2. suppleant

Stig Sørensen
Sognegårds Alle 46 1. th
2650 Hvidovre
tlf.: 2614 9126
e-mail: stigsor@gmail.com

KB-medlem:

Kenneth Bak
tlf.: 9351 6167
E-mail: qkg@hvidovre.dk

KB-medlem:

Amanda Irina Larsen
tlf.: 6190 3502
e-mail: bnk@hvidovre.dk

Udvalg og grupper i HLS

Forretningsudvalget:

Anders Aalund. (Tovholder)
Karen Johansen
Knud Kofoed Sørensen

Arrangementsudvalget

Karen Johansen. (Tovholder)
Annelise Wildenrad,
Poul Sørensen,
Birgit Møller-Kristensen,
Knud Nygaard
Anders Aalund

Bladuddelere:

Karen Johansen. (Tovholder)
Rigtig mange medlemmer hjælper til med uddeling af bladet - En stor tak til dem alle

Kommunikationsudvalget

Jørgen Snedled. (Tovholder)
Bitten Larsen
Anders Aalund
Stig Sørensen
Knud Kofoed Sørensen
Torben Kok Rasmussen.

Interviewgruppen:

Torben Kok Rasmussen. (Tovholder)
Jens Frederik Jørgensen
Stig Sørensen
Knud Sørensen
Finn Reidl
Inger Hansen
Henny Paaske
Anders Aalund
Bitten Larsen

Alle er velkommen til vores arrangementer.

Tilmelding er nødvendig på hls.nemtilmeld.dk/
eller på telefon til Anders Aalund (Tlf.: 2420 2655) eller Karen Johansen (Tlf.: 2992 0417).

Indgang: 25,- kr.

Medlemmer gratis - hvis ikke andet er oplyst.

Servering: 25,- kr. - hvis ikke andet er oplyst.

I Rytterskolen kan der højst være 30 personer - øvrige steder 100-150 personer

Risbjerg Kirkegård

Torsdag d. 25. maj
Tidspunkt: kl. 16 -18

Mødested:
Kapellet Risbjerg Kirkegård
Høvedstensvej

Turen på Risbjerg kirkegård er blevet en god tradition.

Formand for kirkegårdsbestyrelsen Børge Grøn-Iversen fortæller først kapellets og kirkegårdens historie, og bagefter går vi en tur rundt på kirkegården, hvor vi bliver indviet i nye visioner for kirkegården af Tommy Hjort Nilsson

Platantræerne og blåregnen vil blomstre for os.

Nusrat Djahan Moskeen

Tirsdag d. 13. juni
Tidspunkt: kl. 15-17
Mødested: Eriksminde Alle 2

I vores række af besøg i kirker og trosamfund i Hvidovre, er vi nået til moskeen, hvor vi får rundvisning og hører om moskeens historie.

Nusrat Djahan Moskeen var den første moske i Danmark og tilhører Ahmadiyya bevægelsen.

Åbent Hus I Rytterskolen

Mandag d. 10. juli
Tidspunkt: kl. 14-16
Mødested: Hvidovre Kirkeplads 1

Eftermiddagen hvor vi mødes over en kop kaffe og måske en sang.

Det er muligt at se Rytterskolen og høre skolens historie.

Men også muligt at småsnakke over medbragte fotos eller historier.

Ingen tilmelding denne dag.
Tag en god ven eller nabo med.

Til orientering :

**Den 20. september kl.19
kommer Søren Pilmark i Kometen
- Reserver dagen allerede nu.**

**I vores næste blad, og i Hvidovre Avis
vil man kunne læse alt om billetsalg.**

I Rytterskolen

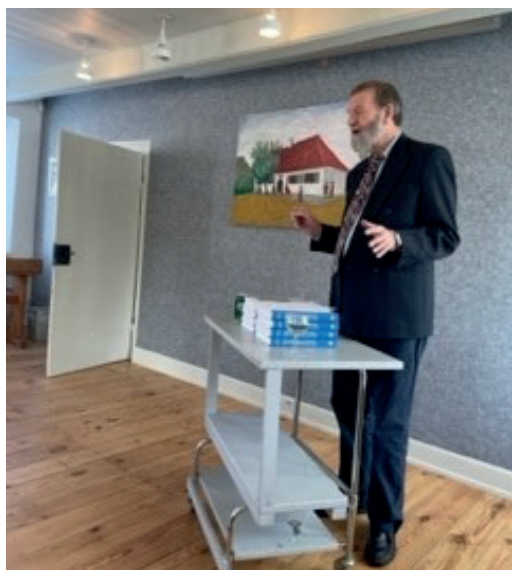
Af Karen Johansen

Adressefelt

Bogen om Rytterskoler

Den 9. marts lagde Rytterskolen lokale til bogudgivelsen af:

FREDERIK den FJERDES RYTTERS KOLER af Allan Tønnesen

Allan Tønnesen fortæller om sin nye bog i Rytterskolen.
Foto: Karen Johansen

Allan Tønnesen har beskrevet de 242 Rytterskoler i ord og billeder, og fortalte de ca. 30 inviterede gæster om bogens tilblivelse.

Maleriet - der ses på billedet bag foredragsholderen - har Alan Tønnesen malet

- tro kopi af en oprindelig Rytterskole.

Bogen kan købes på Syddansk Universitetsforlag.

Åbent Hus i Rytterskolen

Ca 2 gange forår og efterår, samt en sommereftermiddag holder vi Åbent Hus i Rytterskolen, intet er programsat men det er muligt at se Rytterskolen og høre dens historie.

Der bliver drukket kaffe og spist kage, og snakken går livligt.

Vores gæster har tit et billede eller 2 med, men d 30. marts havde Grethe Jensen taget sin dukke med, som hun fik til sin 5 års fødselsdag for 80 år siden, tøjet havde hun selv strikket.

Dukken blev beundret af Grethe Jensen, Ingelise Christensen og Dorrit Jensen, og gamle minder blev vendt
Foto: Karen Johansen